

LỜI TỰA CỦA ÁN BẢN VIỆT NGỮ QUY TẮC BIÊN MỤC ANH-MỸ RÚT GỌN (<http://www.leaf-vn.org/CAACR2Viet.htm>)

Sau khi ấn bản Việt ngữ đầu tiên của quyển *ALA Từ Điển Giải Nghĩa Thư Viện Học và Tin học Anh-Việt* được xuất bản và mang về biểu các thư viện tại Việt Nam vào Hè 1996, Nhóm Dự Án Giáo Dục Thư Viện Việt Nam (Vietnam Library Education Project - VLEP) đã giải tán do quyết định của vị Giám Đốc Dự Án, Tiến sĩ Nguyễn Quỳnh-Hoa. Các thành viên của VLEP sau đó đã tập hợp lại và thành lập một nhóm hoạt động mới lấy tên là Hội Hỗ Trợ Thư Viện và Giáo Dục Việt Nam (LEAF-VN (The Library and Education Assistance Foundation for Viet Nam)); độc giả muốn biết thêm về tôn chỉ, mục đích cũng như hoạt động của LEAF-VN có thể vào xem Trang Nhà của LEAF-VN tại URL sau đây: (<http://www.leaf-vn.org>). Một thành viên của LEAF-VN, và cũng là một trong hai dịch giả của tác phẩm này, trong một báo cáo trình bày tại Hội Nghị Quốc Tế về Công Nghệ Thông Tin Mỗi Lần Thứ 10, (NIT '98 : 10th International Conference on New Information Technology), họp tại Hà Nội, 24-26 Tháng Ba năm 1998, đã đề nghị Việt Nam nên sớm thực hiện một bộ quy tắc biên mục quốc gia dựa trên *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ, Ấn Bản Thứ Hai* (Anglo-American Cataloging Rules, Second Edition - AACR2). Lý do chính của đề nghị này là nhằm giúp Việt Nam hội nhập dễ dàng vào cộng đồng thư viện quốc tế, nhất là trong việc tiếp cận và trao đổi thông tin về thư tịch trên INTERNET trong tương lai. Để giúp các đồng nghiệp tại Việt Nam có tài liệu để tham khảo trong công tác biên mục hằng ngày cũng như trong việc thực hiện bộ quy tắc biên mục quốc gia vừa nói, LEAF-VN đã quyết định bắt tay vào việc chuyển dịch quyển *The Concise AACR2* của Michael Gorman ra Việt ngữ. Chúng tôi, Lâm Vĩnh-Thế và Phạm Thị Lệ-Hương, đã được chỉ định thực hiện dự án dịch thuật này.

Ý định dịch thuật này thật ra đã được manh nha ngay từ năm 1997, ngay cả trước khi LEAF-VN chính thức được khai sinh. Lý do là vì đó là một bước kế tiếp hợp lý sau khi công tác chuyển dịch quyển từ điển giải nghĩa đã hoàn tất. Lúc đầu các dịch giả nghĩ đến việc chuyển dịch Bộ AACR2 Toàn Văn nhưng đây là một công tác quá lớn đối với hai cá nhân dịch giả. Quyết định của hai dịch giả là chọn dịch bộ quy tắc biên mục rút gọn này. Trong phần Dẫn Nhập Tổng Quát, tác giả nguyên tác, Ông Michael Gorman, đã viết như sau: "*Quyển sách này được soạn ra nhằm truyền đạt những điều cốt yếu và những nguyên tắc căn bản của ấn bản thứ nhì của Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ, được duyệt lại năm 1988 (AACR2R)... Những quy tắc được giữ lại đã được viết lại, đơn giản hóa đi, và, thông thường, có kèm theo những thí dụ mới. Việc viết lại này có chủ ý làm nổi bật những quy tắc dành cho những loại tài liệu thường gặp trong thư viện và do đó giúp cho việc truy dụng chúng được dễ dàng hơn... Sau cùng, đối với các biên mục viên ở các nước không dùng tiếng Anh, họ có thể dùng Bản AACR2 Rút Gọn này như một bản tóm lược tổng hợp của những ứng dụng của AACR2.*" Như thế, rõ ràng là *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn* này có thể đáp ứng được đầy đủ nhu cầu về công tác biên mục cho phần lớn thư viện tại Việt Nam. Sau khi LEAF-VN được thành lập, dự án dịch thuật này được chấp thuận với ưu tiên cao. Hai dịch giả thật sự bắt tay vào công tác từ mùa Hè 1998.

Công tác dịch thuật lần này có nhiều thuận lợi hơn so với công tác dịch quyền từ điển thuật ngữ. Trước hết là vì đa số các từ sử dụng trong nguyên tác đều đã được chuyển dịch trong quyền từ điển thuật ngữ. Thứ hai là vì nội dung của nguyên tác chỉ tập trung trong một lãnh vực công tác của thư viện là công tác biên mục mà thôi. Thứ ba là cả hai dịch giả đều đã có rất nhiều năm công tác trong ngành biên mục. Một thuận lợi nữa trong lần dịch thuật này là hai dịch giả đã có thể trao đổi các bản nháp rất nhanh bằng điện thư. Việc trao đổi văn bản bằng điện thư này được thực hiện dễ dàng và có hiệu quả cao do quyết định của hai dịch giả trong việc sử dụng nhu liệu xử lý văn bản tiếng Việt tiêu chuẩn của Hội Chuyên Gia Việt Nam (VPS=Vietnamese Professionals Society). Nhờ tất cả những thuận lợi này, thời gian dịch thuật đã giảm đi rất nhiều. Từ đầu năm 1999, trên cơ bản, việc dịch thuật đã hoàn tất. Thời gian còn lại được dành cho việc thực hiện Bảng Dẫn Mục và Phần Minh Họa.

Bảng Dẫn Mục được thực hiện nhằm giúp độc giả có thể tìm ra dễ dàng các Quy tắc cho từng vấn đề gặp phải trong khi làm công tác biên mục. Trên nguyên tắc, Bảng Dẫn Mục này được chuyển dịch từ bảng dẫn mục bằng Anh ngữ trong nguyên tác, nhưng trên thực tế, công tác không phải chỉ đơn thuần là chuyển dịch. Các dịch giả phải sắp xếp lại theo văn Việt ngữ, một số tiêu đề bằng Anh ngữ đã bị loại bỏ vì không cần thiết trong văn cảnh của tiêu đề Việt ngữ, ngược lại nhiều tiêu đề Việt ngữ đã được đảo ngược, hoặc thêm vào vài từ để cho rõ nghĩa trong văn cảnh Việt ngữ.

Phần Minh Họa được các dịch giả quyết định thêm vào để giúp cho độc giả nhận rõ cách áp dụng các Quy tắc. Các tài liệu dùng cho Phần Minh Họa đã được chọn lựa theo một số tiêu chuẩn như sau:

- được xuất bản tại Việt Nam (trừ một số rất ít)
- phản ảnh nhiều loại hình tài liệu khác nhau
- phản ảnh nhiều loại tiêu đề khác nhau
- phản ảnh nhiều chi tiết về mô tả khác nhau

Mỗi tài liệu đều được trình bày một cách đồng nhất như sau:

- thông tin trên trang nhan đề (hoặc hộp đựng, hoặc trang đầu, v.v...)
- các thông tin khác
- thẻ thư mục đề nghị
- các quy tắc đã áp dụng:
 - lựa chọn các điểm truy dụng
 - hình thức tiêu đề
 - mô tả
- ghi chú (nếu cần)

Do hạn chế về số lượng tài liệu có được trong tay, các dịch giả không thể minh họa được tất cả mọi loại hình tài liệu, tuy nhiên các dịch giả đã cố gắng đưa vào Phần Minh Họa phần lớn các loại hình tài liệu thường thấy trong các sưu tập của các thư viện trong nước. Trong mỗi loại hình, các dịch giả đã cố gắng đưa vào hai tài liệu tiêu biểu. Các tài liệu dùng trong Phần Minh Họa này đã được sắp xếp theo các loại hình tài liệu như sau:

- A. Sách
 1. Một tác giả
 2. Hai tác giả
 3. Ba tác giả
 4. Trên ba tác giả

5. Sưu tập
 6. Ấn phẩm do hội đoàn phát hành
 7. Hội nghị
 8. Nhan đề đồng nhất
- B. Ấn phẩm liên tục
 - C. Bản đồ
 - D. Tài liệu ghi âm
 - E. Tài liệu ghi hình
 - F. Hồ sơ điện toán

Dựa trên phản ảnh từ trong nước đối với quyển từ điển thuật ngữ, lần này các dịch giả đã quyết định dùng từ "biên mục" để dịch từ Anh ngữ "cataloging" cho phù hợp với thuật ngữ đã quen thuộc trong nước. Về chính tả Việt ngữ, nói chung, bản dịch này cũng theo các nguyên tắc đã sử dụng trong quyển từ điển thuật ngữ (Hoàng Phê, Lê Anh Hiền, Đào Thân. *Từ điển chính tả tiếng Việt*. In lần thứ hai, có sửa chữa, bổ sung. Hà Nội : Nhà Xuất Bản Giáo Dục, 1988). Về địa danh (các Quy tắc 45-47), các dịch giả quyết định giữ nguyên tên gọi bằng Anh ngữ trong nguyên tác. Lý do chính là tình trạng chưa được thống nhất về địa danh bằng Việt ngữ, các dịch giả tự nhận không đủ tư cách để quyết định trong việc chọn các địa danh này, ngoại trừ một số rất ít như Hoa Kỳ, Úc, Quần đảo Anh và Liên Bang Xô Viết đã trở thành rất phổ biến trong nước. Các thí dụ trong nguyên tác (ngay cả các thí dụ về tiêu đề cho tác giả cá nhân hoặc hội đoàn, cũng như các tước hiệu quý tộc) cũng được giữ nguyên để theo đúng chủ trương trong nguyên tác.

Tài liệu chuyển dịch này được ra đời, trước tiên, là nhờ sự khuyến khích và ủng hộ tích cực của tác giả nguyên tác, Ông Michael Gorman. Ông Gorman không những đã đồng ý cho phép các dịch giả tiến hành công việc chuyển dịch, ông còn nhận lời viết lời giới thiệu cho ấn bản đầu tiên bằng Việt ngữ này. Chúng tôi cũng chân thành cảm tạ sự ủng hộ nhiệt tình của các thành viên Tiểu Ban Đông Á và Thái Bình Dương của Ủy Ban Liên Lạc Quốc Tế của Hội Thư Viện Hoa Kỳ. Tại phiên họp trong thời gian Hội Nghị Hàng Năm của Hội Thư Viện Hoa Kỳ, vào tháng 6/1998, tại Washington, D.C., các thành viên của Tiểu Ban, dưới sự chủ tọa của vị Chủ Tịch Tiểu Ban, Tiến sĩ Hwa-wei Lee, đã nhất trí thông qua một nghị quyết yêu cầu Hội Thư Viện Hoa Kỳ, hội đoàn chính giữ bản quyền của nguyên tác, đặc miễn tất cả mọi ràng buộc về tác quyền cho LEAF-VN trong việc dịch và xuất bản bản cuốn sách này. Sau Hội Nghị, vị Tân Chủ Tịch Tiểu Ban, Cô Yu-lan Chou, đã theo dõi và đôn đốc việc thực hiện nghị quyết này. Chúng tôi cũng xin ghi nhận thiện chí của Hội Thư Viện Hoa Kỳ trong quyết định đặc miễn các ràng buộc về tác quyền này. Hội Thư Viện Hoa Kỳ, xuyên qua Ông Michael Dowling, Giám Đốc Văn Phòng Liên Lạc Quốc Tế, còn vận động với hai Hội Thư Viện Anh Quốc và Hội Thư Viện Canada, là hai hội đoàn cùng giữ tác quyền của nguyên tác, đồng ý với quyết định đặc miễn này. Đây là lần thứ hai Hội Thư Viện Hoa Kỳ đã tiếp tay với chúng tôi trong việc xây dựng và phát triển thư viện tại Việt Nam bằng quyết định đặc miễn này. Các dịch giả cũng xin chân thành tri ân sự giúp đỡ về tài chánh của ... để cho bản dịch này được thành hình và được phân phối đến các thư viện tại Việt Nam. Sau hết, các dịch giả cũng xin bày tỏ lòng biết ơn đến tất cả các thành viên của LEAF-VN trong việc chấp thuận với ưu tiên cao cho dự án dịch thuật này, cũng như trong việc nỗ lực vận động tài chánh cần thiết cho việc xuất bản và phân phối tài liệu chuyển dịch này.

Các dịch giả đã cố gắng tối đa trong công tác dịch thuật, cũng như trong việc cung cấp các tài liệu trong Phần Minh Họa, nhưng chắc chắn tài liệu này cũng không tránh khỏi còn có những sai sót. Rất mong nhận được các nhận xét, góp ý, phê bình của độc giả và người sử dụng. Xin quý vị vui lòng gửi các nhận xét, góp ý, phê bình về:

Lâm Vinh-Thế
Head, Cataloguing Department
University of Saskatchewan Libraries
Room 36, Main Library/Murray Building
3 Campus Drive
Saskatoon, SK S7N 5A4
CANADA
Phone: (306) 966-5949
Fax: (306) 966-5919
E-mail: lam@sklib.usask.ca

Thay mặt các dịch giả,

Lâm Vinh-Thế
Đại Học Saskatchewan
Saskatchewan, Canada
1/1999.

<http://www.leaf-vn.org/CAACR2Viet.htm>
file: CAACR2-Pref-Viet.pdf